

ІСТОРІЯ «РОДОВОГО СЛОВ'ЯНСЬКОГО ВІЧА» (2003–2015)

Розглянуто історію міжнародного слов'янського форуму «Родове слов'янське віче», створеного за ініціативою релігійної конфесії рідної віри (етнічної релігії слов'ян) для спілкування, обміну інформацією, науковими та мистецькими здобутками, здійснення спільних громадських обрядів та вироблення спільної стратегії розвитку. Форум працює в традиції вічового кола; форум виробив ряд конструктивних документів щодо розвитку етнорелігії слов'ян на сучасному історичному етапі. Показано, що діяльність форуму спрямована на самозбереження слов'ян як великої суперетнічної спільноти з власною самобутньою духовною культурою; у Родовому слов'янському вічі створено психологічно сприятливий, доброзичливий клімат, який дозволяє учасникам здійснити синтез отриманих наукових результатів і практичних здобутків, дає змогу реалізації духовного і наукового потенціалу учасників віча та сприяє активізації мислительного процесу, позитивному обміну інформацією. Показано, що наукові напрацювання і розробки Родового слов'янського віча широко використовуються рідновірськими організаціями різного напрямку, навіть тими, які до традиціоналістів не належать або вважають себе альтернативними, що свідчить про значний інтелектуальний вплив віча на рідновірський рух у цілому.

Ключові слова: Родове Слов'янське віче; етнічна релігія (етнорелігія); рідна віра; слов'яни; язичництво.

Відродження етнічних релігій (далі «етнорелігія» або «рідна віра», що є синонімами) розпочалося у країнах Європи переважно на початку ХХ ст. В Україні ідею повернення до життя власної етнорелігії в 1934 р. започаткував Володимир Петрович Шаян (1908–1974), професор Львівського університету (що нині носить ім'я Івана Франка). Перерване двома світовими війнами та комуністичними репресіями, в Україні з новою силою це відродження продовжилось лише на початку 90-х рр. зі здобуттям державної незалежності. Завдяки уведенню в дію міжнародних та вітчизняних законів про свободу совісті та віровизнання, релігійні організації рідної віри поступово почали реєструвати як офіційно визнані релігійні громади та конфесії (релігійні центри). Однак, у суспільстві внаслідок як тривалої пропаганди атеїзму, так і поновленого християнського тоталітаризму, до рідної віри склалося упереджене ставлення, а то й побутує відверта дискримінація громад і окремих рідновірів. Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України з перших років появи рідної віри в Україні почало досліджувати це явище як релігійний феномен.

Явище рідної віри не є винятково українським. Громади етнічних релігій створюються в багатьох європейських країнах: Англії, Норвегії, Німеччині, Бельгії, Греції, Італії, Литві; а також і серед слов'ян: у Польщі, Словенії, Хорватії, Чехії, Білорусі, Росії, Болгарії та ін. З'явилась потреба спілкування людей з

близьким світоглядом. Перше міжнародне «Родове слов'янське віче» (далі РСВ) як нарада лідерів язичницьких організацій традиційного напрямку відбулося 13 липня 2003 р. у столиці України місті Києві. Робота проходила на лоні мальовничого півострова, на березі однієї з Дніпрових заток, що його рідновіри назвали «Перуновим островом». Саме неподалік від цього місця в Дніпрі був знайдений відомий язичницький дуб з іклами кабана, що цілком слушно визнаний сакральною частиною давнього капища. За дванадцять років свого існування РСВ виробило свій Статут, стратегію розвитку, основні принципи, значну кількість методичних розробок з відродження філософії, богослов'я, етики, обрядової практики рідної віри. Серед учасників РСВ чимало представників наукової та мистецької інтелігенції, фольклористів, етнографів. Оскільки офіційні ЗМІ приділяють вкрай мало уваги цьому етнокультурному явищу, існує потреба детальнішого вивчення історії РСВ.

Об'єктом дослідження цієї статті є етнорелігійне відродження в слов'янських країнах, предметом – історія Родового Слов'янського віча.

Аналіз досліджень і публікацій. Праць, присвячених сучасному відродженню рідної віри в слов'янських країнах небагато, тому звертаємо увагу насамперед на історіографічні джерела, такі як: праці засновників відродження рідної віри В. Шаяна (Україна) [24]; Я. Стахнюка, С. Потребовського, Т. Щепанського (Польща); М. Анжура (Словенія) [22, с. 109–128];

А. Добровольського, В. Казакова, І. Черкасова (РФ); а також конфесійні журнали «Сварог», газета «За рідну віру!» (Україна); «Родноверие» (РФ); «Druvis» (Білорусь); «Триглав» (Польща) та ін. Основним історіографічним джерелом РСВ залишається щорічний вісник «Слава!» [20], де оприлюднюються матеріали РСВ (ухвали, відомості щодо країн-учасниць, огляди літератури та найбільш значимі доповіді), а також кілька збірників матеріалів наукових конференцій РСВ, виданих в Україні, Сербії, Росії, Словенії [4; 16; 21; 22; 23].

Описи окремих світоглядних явищ та обрядів рідної віри подає у своїх працях український етнолог Г. Кожоляно; певною мірою висвітлюють проблеми рідної віри й праці історика Ю. Котляра [4, с. 66–70]; державницьку політику щодо рідновірських організацій вивчав М. Рогатін [19]; дослідженню європейського етнорелігійного ренесансу присвячено кілька наукових праць, у т. ч. монографій автора цієї статті, одна з яких перекладена польською мовою [7; 8; 11; 13; 14; 15; 25]; при кафедрі релігієзнавства Київського національного університету ім. Тараса Шевченка готується до захисту дисертаційна робота на тему язичницьких мотивів у сучасному музичному мистецтві (К. Качан). Неорелігійним рухам приділяли увагу українські вчені з Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України ім. Г. Сковороди: А. Колодний (дослідження РУНВіри) [6], Л. Филипович (дослідження з етнології релігії), Н. Дудар [3] та ін.

Проте, традиційна рідна віра, яка нині відроджується, не тотожна неоязичництву (що їх, зазвичай, доволі часто змішують). Це відбувається через те, що неоязичники використовують будь-яку літературу та ідеї, у тому числі й рідновірські, додаючи до своїх віровчень чимало власних фантазій та інтерпретацій. Для розрізнення цих рухів нами було запропоновано критерії аналізу [9; 10; 12; 16, с. 35–44]. Проблема відродження рідної віри та її відмежування від рухів Нью-Ейдж була присвячена наукова конференція у Санкт-Петербурзі (Росія, 2011) [16].

Росіяни А. Добровольський (Доброслав) [2], В. Безверхий, І. Яблоков визначили рідну віру (язичництво) як одну з чільних складових духовності європейських націй, зокрема слов'ян; соціальні функції неоязичництва досліджував А. Гайдуков [1]. Існує й негативна мотивація досліджень рідної віри слов'ян: так, російські сектознавці Л. Шнірельман, А. Дворкін розглядають рідну віру виключно під кутом зору провідних церков як однозначно «шкідливу секту» (що вже за визначенням є хибним, оскільки сектою називають групу, яка відділилась від основної конфесії; рідна віра ж ні від чого не відділилась, вона була і є самостійною автохтонною етнорелігією); релігієзнавець Р. Шиженський створив групу з вивчення рідної віри при науковій лабораторії з міжконфесійних відносин НГПУ (м. Нижній Новгород), однак науковцям цієї групи не вдалось уникнути суб'єктивізму та імперської упередженості, зокрема й щодо української рідної віри.

Новизна об'єкту і предмету дослідження полягає у системному погляді на етнічну релігію слов'ян (язичництво) як на потужний етноінтегративний феномен,

що ще не вичерпав свій філософський та етнокультурний потенціал, має стихійне (природне) походження, не фінансується і не спрямовується ніким ззовні, а постає внаслідок інтелектуальної роботи самосвідомих представників слов'янських (як і інших європейських) народів. Історія Родового Слов'янського віча розглядається вперше.

Ми використовуємо кілька загальнонаукових принципів: об'єктивності, науковості, діалектичного підходу, світоглядного плюралізму та ін. При вивченні зв'язків української конфесії рідної віри з подібними чи близькими релігійними центрами та громадами в контексті міжнародних духовно-культурних явищ застосовувався компаративний метод. Історичний та історико-генетичний метод, а також метод спостереження (експедиційні дослідження автора, безпосередня участь у роботі РСВ) дозволили автору отримати нові результати дослідження. Мета статті – увести в науковий обіг фактологічний і релігієзнавчий матеріал з історії діяльності міжнародної наради «Родове слов'янське віче», з'ясувати його роль в етнокультурному відродженні слов'янських народів.

Духовно-культурний феномен – виняткове явище, яке свідомо чи підсвідомо виявляє саме себе, досягається безпосереднім досвідом, чи сприймається органами чуттів, що ніби «говорить саме за себе». Етнічна духовна домінанта найбільше проявляє себе у сфері сакрального. В умовах глобалізації витіснення етнічного духу із побуту сучасного суспільного життя викликало відповідну рефлексію, внаслідок чого «включився» інстинкт самозбереження – прагнення найбільш свідомої частини громадян до своєї рідної компенсації за примусову деетнізацію. Це закономірно вилилося у стихійні спроби відродити свої власні етнічні релігії. Розширення міжнародних культурних комунікацій через інтернет, соцмережі сформувало бажання безпосереднього спілкування одновірців, проведення спільних обрядів, обмін інформацією. Так виникла ідея створити періодично діючу Всеслов'янську нараду волхвів, жерців (служителів культу) і провідних діячів рідної віри – Родове слов'янське віче (тут термін «родовий» є слов'янським відповідником грецького «етнічний»). Ініціативна група запропонувала збиратися за олімпійським принципом – один раз на рік у кожній з слов'янських країн-учасниць, де вже існують громади рідної віри. Ця ініціатива виходила від волхвів і жерців, тому і РСВ планувалося, насамперед, як нарада духовних провідників рідновірського руху слов'янських країн. Виходили з того, що саме духовні особи, за звичаєм, мають виробляти стратегію і тактику розвитку рідної віри. На перших вічах робота проходила у формі «вічового кола», що обговорює актуальні проблеми розвитку рідної віри слов'ян, де кожен учасник має право голосу.

Вже, починаючи з перших нарад, було домовлено публікувати матеріали РСВ у спеціальному віснику під однією назвою для всіх країн «Слава!» («Slawa!», «Sláva!», «Slava!») різними слов'янськими мовами, запропоновано створити свій інформаційний простір в Інтернеті «Родовід», де знайомити з матеріалами віча, або рубрику на сайтах родових громад. Одним з найважливіших завдань учасники РСВ вбачали фор-

мування жрецького суспільного стану, бо рідна віра слов'ян, як споконвічна релігія предків, може бути збережена і розвинена лише шляхом цілеспрямованої, добре організованої і скоординованої діяльності суспільного стану (варни, касти) волхвів (у ведизмі брахманів), першочерговим завданням яких завжди було збереження, відновлення і природний розвиток основ рідного світогляду, богословства і обрядів предків [13; 18].

I установче РСВ відбулось 13–15 липня 2003 р. у Києві. Учасниками були представники 5 слов'янських країн (Білорусь, Болгарія, Польща, Росія, Україна), всього 21 особа. Господарем віча був Релігійний центр Об'єднання Рідновірів України (офіційно визнана конфесія: Свідectво про реєстрацію № 33 від 24 травня 2001 р.). Було прийнято Ухвалу, яку опубліковано [20, № 1]. Робочими мовами всіх заходів, що проводилися в рамках РСВ, було прийнято всі слов'янські мови (рідні мови учасників). Після закінчення віча делегати мали змогу заслухати лекційний курс Української духовної академії рідновірів, узяти участь у святі Перуна 20 липня. Про цю історичну подію створено документальний фільм Ганни Гомонай «Острів забутих Богів» (демонструвався на «Новому каналі» УТ), у якому було подано інтерв'ю з учасниками віча, їхнє бачення проблем збереження етнічної самобутності, спільні обряди, а також реакцію на рідну віру з боку служителя християнської церкви, що засвідчило неспроможність церкви до міжконфесійного діалогу.

II РСВ відбулося 7.08.2004 у містечку Кобрин (Білорусь), було представлено 4 країни: Білорусь, Польща, Росія, Україна. Координатор В. Сацевич відійшов від початково прийнятої ідеї віча, яке мало формуватися за віросповідним принципом. Прагнучи, щоб з рідною вірою познайомилося ширше коло білорусів, він запросив на РСВ ще й представників інших конфесій: т. зв. «анастасійців», «голяківців» (Санкт-Петербург), неохристиянську секту Віссаріона, навіть одного мусульманського імама, а також науковців і представників певних політичних груп, наприклад, було не зрозуміло, чому на з'їзді були присутні такі російські діячі, як: В. Дьомін і А. Аратов. РСВ не ставило мети знайомити зі своєю внутрішньою організаційною діяльністю представників інших конфесій, адже цього не робить жодна церква. Таке порушення установчих положень віча не сприяло роботі, а навпаки спровокувало деструктивні дії з боку представників інших конфесій та неорелігійних груп, що завершилися викликом наряду міліції. У таких умовах рідновіри були змушені провести свою нараду окремо на галявині лісу, де було запропоновано виробити точне визначення поняття «група рідної віри». РСВ ухвалило вважати слов'янськими рідновірськими громадами ті, які генетично належать до слов'янського роду (суперетносу); шанують традиційний слов'янський звичай; вважають родовий (етнічний) світогляд основним; славлять одвічних слов'янських Богів (політеїзм). Було також сформульовано статус тих громад, які не належать до рідної віри: громади і групи, які генетично не належать до слов'ян; заперечують многобожжя; сповідують чужо-

рідні релігії як монотеїзм, так і політеїзм; поклоняються штучно створеним богам (ню-ейдж); винаходять чи здійснюють обряди, які не мають ніякого зв'язку з народною традицією; вважають себе послідовниками будь-яких пророків і їхніх власних учень [20, № 2]. Віче завершилось спільним святом Врожаю (Спожинки). Основним у роботі РСВ залишився віросповідний принцип.

III РСВ відбулось в м. Калуга, (Росія, 23.04.2005). Характерне дуже непропорційним представництвом. Якщо від Білорусі (1 особа), Польщі (1 особа), України (3 особи), то решта понад 100 делегатів представляли Росію. Віче координував волхв «Союзу слов'янських общин слов'янської рідної віри» (ССО СРВ) Вадим Казаков, який запропонував до порядку денного визначення статусу «родноверческой общины», що мало актуальність лише для росіян, бо в Україні й Польщі це питання було вирішено ще з початку 90-х рр. ХХ ст., а в Білорусі була одна громада, яка на вічі не була присутня; один делегат, що представляв Білорусь, В. Сацевич своєї громади не мав. Віче проходило в конференц-залі на 700 осіб, і ризикувало перетворитися на розширені збори громад ССО СРВ, оскільки обговорювалися переважно місцеві особливості 15-ти громад, що представляли регіони «необъятных» просторів РФ. Делегація від України запропонувала конструктивний проект Статуту РСВ, який Калужке віче не було готове прийняти і лише рекомендувало до вивчення. Отож, концепція рідновірської громади, схвалена III РСВ стосувалася самих росіян (община складається мінімум з 7 рідновірів, має власного жерця, який здійснює ініціації та дає рідновірські імена, має культове місце для проведення обрядів, святкує не менше чотирьох свят на рік) [20, № 3]. Таке визначення «общини» не стосувалося інших країн, оскільки, наприклад, за законодавством України для державної реєстрації релігійної громади необхідно 10 осіб, для реєстрації релігійного центру (конфесії) – понад 13 зареєстрованих громад у різних областях; у Польщі, аналогічно, громада реєструється за наявності 10 осіб. Треба зазначити, що в РФ досі громади рідної віри не мають юридичного статусу. Віче завершилось екскурсією в Музей космонавтики (К. Ціолковського), спільний обряд був організований недбало, через що не всі делегати змогли взяти в ньому участь.

IV РСВ відбулося 26.06–27.06.2006 у м. Щечин (Польща), на якому були представлені 5 слов'янських країн (Білорусь, Польща, Росія, Сербія, Україна) та запрошені гості: Голова Світового конгресу етнічних релігій (WCER) Йонас Трінкунас з дружиною Інією Трінкунене (Литва). Польське віче відбувалось у Центрі української культури м. Щечин та ознаменувалось прийняттям Статуту РСВ, за яким Родове Слов'янське Віче – це міжнародна Всеслов'янська нарада волхвів, жерців і мислителів Родової слов'янської традиції – рідної віри. Водночас зазначалося, що РСВ не є релігійною організацією з формалізованою адміністративною структурою (пірамідою) і юридичними повноваженнями, де які-небудь країни могли б диктувати або нав'язувати свою волю іншим; воно має суто інформативну мету – обмін досвідом. Для розширення кола слов'ян-рідновірів віче організовує заходи

іншого жанру: з'їзди, конференції, фестивалі, ярмарки і т. п. (у яких можуть брати участь усі рідновіри). Враховуючи, що релігія, як правило, створювалася і удосконалювалася в колі волхвів, жерців, релігійних мислителів (філософів і теологів) стародавнього світу, віче сприяє обміну знаннями і досвідом між представниками нового покоління слов'янського духовного стану. Віче також стежить за збереженням автентичного слов'янського світогляду та обрядової практики, що ґрунтується на політеїзмі, природності, генетичній пам'яті, родовій логіці та етиці, традиційній моральності, утвердженні здорового способу життя та екологічної свідомості. Було визначено повноваження оргкомітету, координатора та ін. Зокрема, зазначено, що до обов'язків координатора входить координація роботи впродовж поточного року, організація і проведення чергового віча у своїй країні, залучення нових громад, забезпечення інформаційної та організаційної діяльності за сприянням інших членів Оргкомітету [20, № 4]. РСВ завершилось добре організованим слов'янським етнофестивалем «Ніч Купали» у Щечинському замку, проведеним Ігорем Горевичем, та спільними купальськими обрядами в лісі. Важливою також була екскурсія у давній язичницький град Волін, знайомство з історичними сакральними пам'ятками.

V РСВ відбулося 8–9.09.2007 у Белграді (Сербія). Віче координували Ждїслав Словїньський (Польща) та Александра Маринкович-Обровски (Сербія). Взяли участь делегати з 8 країн: Болгарія, Польща, Росія, Сербія, Словенія, Словаччина, Україна та США (Громада «Словенство»). У рамках РСВ відбулася наукова конференція про Слов'янську спадщину, результатом якої став збірник наукових доповідей під назвою «Сунце – старшина словенского народа» [21]. Ухвала V Віча приймалася у складній дискусії, де було піддано критиці монополію росіян на портал «Родовед», на якому П. Тулаєв інтерпретував слов'янський рух лише з власних імперських позицій (напр., заголовок «Русские на Балканах», російський погляд на Польщу, звинувачення українців у «русофобії» і т. п.); віче запропонувало зробити реконструкцію інтернет-порталу, де кожна країна вела б свою сторінку на власному електронному ресурсі. РСВ також засудило збройний напад християн УПЦ МП 19.08.2007 на українців-рідновірів у Києві, про що віче направило лист-звернення до Президента України. Віче завершилося спільним обрядом єднання слов'ян на березі Дунаю.

VI РСВ відбулося 8–9.08.2009 в Замку Струга (Словенія, область Доленська). Учасники від 6 слов'янських країн: Болгарія, Сербія, Словенія, Польща, Росія, Україна. Віче координував директор історико-музейного комплексу «Замок Струга» Матяш Анжур. В Ухвалі VI віча зазначалося, що РСВ повинно стати духовним концептуальним центром Відродження слов'янської рідної віри. Відмежовуючись від псевдоязичницьких та неорелігійних рухів і культів, віче звернуло увагу на термінологію, зокрема, нейтральну наукову назву рідновірського руху – «язичництво», «рідна віра», «стара віра» або «ведична віра» і запропонувало уникати назв: «неоязичництво» і, тим паче, «поганьство», «неопоганьство» (що є церковними

вульгаризмами). Було переглянуто відеофільми про свято Перуна в Україні, проведено майстер-класи з обрядовості. Пропозиція розробити Звернення до урядів слов'янських країн від учасників Віча із загальною відозвою (відповідними мовами) про припинення переслідування рідновірів за їхні релігійні переконання, у подальшому так і не була реалізована. Віче в Словенії було завершено на Вішнагорі (Верхня гора) священним обрядом Спожинки (Свято Врожаю) та спільним закладенням підмурівку для майбутнього капища. Видано науковий збірник доповідей «Триглав» [22].

VII РСВ відбулося 28–29.05.2010 у Києві (Україна) і стало одним з найбільш пам'ятних. Організоване Об'єднанням Рідновірів України, яке є офіційно зареєстрованим релігійним центром. Учасники від 5-ти слов'янських країн: Білорусь, Болгарія, Польща, Росія, Україна; а також дистанційно взяли участь і надіслали свої доповіді та повідомлення представники 4 країн: Інформаційний центр «Свевлад» (Сербія); «Občanské sdružení Rodná víra»: Прага (Чехія); Громада «Світovid» (Словенія); «Інститут Прави», видавництво «Топорел» (Польща). Напередодні віча відбулась Міжнародна науково-теоретична конференція на тему: «Філософське осмислення феномену слов'янської етнокультурної єдності», проведена кафедрою філософії Київського університету імені Бориса Грінченка, у якій узяли участь 51 учасник із 5 слов'янських країн, з них: 21 доктор наук, 17 кандидатів наук, аспіранти, здобувачі та студенти; публікація доповідей здійснена у «Філософському часописі» [23, № 1–2]. Проведено майстер-класи «Слов'янська символіка – пробудження генетичної пам'яті» (Г. Лозко), «Вербальна магія слов'ян: сакральний вимір» (І. Борисюк), «Осмислення часу в білоруській традиції» та «Символіко-семантичні аспекти числа «сім» (Я. Крук, А. Катовіч, Білорусь) [23, № 1–2, с. 105–116].

Учасникам була запропонована дуже насичена культурна програма: спільні славлення та обряди на капищі Перуна (с. Федорівка Київської обл.), на капищі Сварога біля Національного музею історії України (розкопки В. Хвойки); вшанування пам'яті князя Святослава біля його пам'ятника на Пейзажній алеї, Персональна виставка картин на тему слов'янського язичництва В. Крижанівського в Українському Домі. Найбільш піднесеним стало відзначення 600-ліття Грюнвальдської битви як славної перемоги слов'ян над хрестоносцями (біля кумира Перуна, встановленого в 2009 р. на подвір'ї того ж музею), де виступив кобзар-бандурист Тарас Силенко, здійснено обряд вшанування полеглих слов'ян, дружнє єднання учасників віча та обмін пам'ятними дарунками. Важливим здобутком цього віча стало й прийняття фундаментального документу «Стратегічна Програма розвитку Рідної Віри Слов'ян», яка складається з чотирьох частин: 1) Мета і завдання відродження рідної віри слов'ян; 2) Рідна Віра – як спосіб самозбереження слов'янства та альтернатива глобалізму; 3) Відносини з державою та відновлення історичної справедливості щодо Рідної Віри; 4) Шляхи й форми відродження Рідної Віри у слов'янських країнах [20, № 7, с. 8–15;

4, с. 101–112]. Попри значні успіхи цього РСВ, варто згадати й негативні наслідки:

1) з деструктивної позиції представника Білорусі В. Сацевича (вимога виголошувати доповіді виключно російською мовою або перекладати йому персонально з української вголос, при тому, що йому було надано робочий текст Стратегічної програми російською, та ін.) стало очевидно, що він діяв не самостійно, а під дистанційним керівництвом відсутнього на вічі П. Тулаєва (Москва). Тому наступне віче було вирішено провести не в Білорусі, як пропонував В. Сацевіч, а в Санкт-Петербурзі;

2) успішно проведена міжнародна наукова конференція потягла за собою відверту дискримінацію кількох науковців кафедри філософії, що виявило недосконалість Закону України № 987-ХІІ «Про свободу совісті та релігійні організації», який був прийнятий ще 23 квітня 1991 р., і нині немає правового механізму юридичного захисту громадян.

VIII РСВ відбулося 29–31.07.2011 у м. Санкт-Петербург (Росія). Учасниками було чотири країни; для кращого прояснення подій варто вказати й назви громад. Білорусь: Мінська громада «Ма-Веда» (В. Сацевич не приїхав); Польща: конфесія «Родзіма Вяр» (Вроцлав); Росія: Культурно-просвітнє товариство «Союз венедей», громада імені Святослава Хороброго, Санкт-Петербург; громада «Радогощ», Великий Новгород; громада «Крина» (Санкт-Петербург); П. Тулаєв, редактор журналу «Атенеї», який позиціонував себе як член громади «Родолюбіє» з м. Москва; Україна: Релігійний центр Об'єднання Рідновірів України (ОРУ), Київська громада «Православ'я» і Нікопольська громада «Православ'я». У якості гостей у Вічі взяли участь представники слов'янського духовного руху «Великий Вогонь» (м. Житомир, Україна), латиського руху «Марас Локс» (м. Рига), а також науковці, дослідники слов'янської рідної віри.

Віче координував Олексій Тищенко, Голова культурно-історичного товариства «Союз Венедей». У рамках РСВ було проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Рідна віра – духовний стрижень слов'янської культури», що мала важливе значення для подальшого розвитку рідної віри у слов'янських країнах. У доповідях були показані деякі реальні проблеми й труднощі відродження рідної віри в сучасних умовах: 1) проблема співвідношення історичної традиції та нових форм культури; чи слід однозначно відтворювати і включати в сучасне життя стародавні міфологічні форми світорозуміння, психології, форми мислення, релігійні вірування, обряди

і т. д.; 2) яким має бути співвідношення в сучасній рідновірській ідеології раціональних та ірраціональних моментів, логіки та емоцій, знань і віри; 3) не вирішена проблема єдності, взаємозв'язків і взаємопроникнення слов'янських культур; 4) особливу увагу конференція приділила осмисленню негативного впливу на єдність рідновірського руху ідеології Нью-Ейджу.

Конференція рекомендувала вважати стародавнє слов'янське рідновір'я – комплексом світоглядних, релігійних, моральних, естетичних уявлень і цінностей – основою розвитку сучасної культури слов'ян-

ських народів, найважливішим засобом протистояння руйнівним впливам глобалізації та уніфікації культур народів світу. РСВ рекомендувало громадам рідної віри та дослідникам-науковцям у публікаціях та наукових конференціях, інших громадських заходах, у засобах масової інформації розрізняти рухи рідновірів-традиціоналістів і неоязичників-глобалістів як протилежні за своїми цілями напрямки, а також викривати сутність різноманітних форм нью-ейджу як руйнівних псевдорелігійних утворень. Підсумки наукової конференції опубліковані в науковому збірнику [16]. Віче завершилося прогулянкою катером по Неві, де українською делегацією був проведений спільний обряд вдячності за Врожай.

Поруч з успіхами цього віча, була й спроба дискредитації РСВ: мали місце шовіністичні закиди П. Тулаєва (Москва), звинувачення лідерів Об'єднання рідновірів України в «русифобії», спрямовані на ліквідацію віча або зміни його формату (напр., пропозиція створення регіонального «Віча Русі» для росіян, українців і білорусів). Такі відверті прояви нетерпимості були одностайно засуджені всіма делегатами віча; було визнано, що формат регіонального віча планувалося реалізувати на інших організаційних і світоглядних принципах, що суперечать Статуту РСВ, де всі країни мають рівні права і обов'язки. Проведенні нами аналіз публікацій російських рідновірських сайтів виявив, що ще на IV Вічі в Калузі з боку росіян були намагання нав'язати РСВ централізовану систему слов'янської рідної віри з єдиним керівником на чолі (причому, відверто було заявлено, що очолити «піраміду» має лідер ССО СРВ Вадим Казаков). Саме тому в Калузі, ймовірно, й було проігноровано прийняття Статуту РСВ з системою вічового кола, а коли статут у Польщі все ж таки був прийнятий, ССО СРВ перестав брати участь у Вічі. Після VIII віча П. Тулаєв зробив офіційну заяву про свій вихід з РСВ. Оскільки узурпація влади зазнала невдачі, в Москві почалися спроби дискредитації РСВ, які успіху не мали.

IX РСВ відбулося 16–18.08.2012 на священній горі Сленжа (м. Сobotка) поблизу Вроцлава (Польща). Координатором був Станіслав Потребовський, голова конфесії «Rodzima wiara» (Польща). У ньому взяли участь представники 4 країн: Болгарія, Польща, Росія, Україна. Господарі віча були представлені такими організаціями: конфесія «Родзіма Вяр» (Вроцлав); громади областей Сленск, Помор'я, Мазовше; рідновірська група «Ватра» (Вроцлав); політична партія «Зв'язок слов'янський»; товариство традиції і культури «Ніклот». Науково-практична конференція на тему «Нагальні питання рідновір'я та слов'янства» засвідчила, що все по-справжньому цінне і якісне, як правило, формується впродовж тривалого часу, дбайливо передаючись від покоління до покоління.

В Ухвалі віча зазначено: «Родове Слов'янське віче <...> створило цілий ряд конструктивних документів стратегічного характеру щодо розвитку рідної віри та самозбереження слов'ян як великої суперетнічної спільноти з власною самобутньою духовною культурою; <...> нагальним завданням Родового Слов'янського Віча має стати вироблення таких форм нашої роботи, які б могли максимально задовольнити інте-

рес слов'янської молоді до віри Предків, її духовних, світоглядних основ та обрядово-звичаєвих практик, використовуючи для цього новітні технології, постійно осучаснюючи процес навчання та виховання рідновірської молоді» [20, № 9]. З метою запобігання діям, які мали місце на VII і VIII віках, було одногослодно прийнято доповнення та поправки до Статуту РСВ та виведено зі складу РСВ П. Тулаєва і В. Сацевича, які не є представниками діючих громад. Делегати піднялися на вершину гори Сленжі, де на давньому капищі здійснили обряд освячення хліба та овочів, пом'янули предків, а також відвідали Музей краєзнавчий м. Соботка, де ознайомилися з багатою колекцією сакральних об'єктів рідної віри, здійснили екскурсійну прогулянку містом Вроцлавом.

X ювілейне РСВ, яке відбулося 12–14.07.2013 в м. Ужгород (Україна), стало одним з найбільш представницьких з часу заснування, оскільки Ужгород виявився рівновіддаленим для всіх слов'ян і зручним для зустрічі. Організатором було Об'єднання Рідновірів України. Прибули учасники від 8-ми слов'янських країн: Болгарія, Польща, Росія, Словенія, Сербія, Україна, Хорватія, Чехія – всього 39 осіб. В Ухвалі віча зазначено: «Оскільки нашою стратегічною метою є збереження слов'янського суперетносу шляхом відновлення рідної віри, вважаємо, що Родове Слов'янське Віче як форма спілкування однодумців у цілому виправдало себе: відбулося об'єднання зусиль слов'ян-рідновірів у спільній співпраці, знайдено оптимальні засоби для поширення інформації про нашу діяльність, здійснено практичні навчально-збагачувальні заходи (віче, майстер-класи, славлення Богів, спільні обрядодії та братчини, музичні вечори), а також вільне спілкування представників слов'янських країн між собою, що викликало взаємні симпатії, сприяло порозумінню, спонукало до єднання та подальшої роботи. Віче і надалі буде розширювати своє коло, залучаючи до спілкування рідновірів інших слов'янських країн».

Позитивним у роботі РСВ є залучення науковців до вивчення автохтонної духовної спадщини слов'ян, зокрема, науковий потенціал учасників X віча був представлений так: 4 доктори наук, професори; 2 кандидати наук, 1 доцент; 3 аспіранти; 9 студентів. Отже, створено єдине духовне коло споріднених мислителів-інтелектуалів, які спіраються на спільний релігійний світогляд та керуються рідновірськими етичними нормами. В історії РСВ і раніше були спроби залучати науковців до розробки актуальних проблем рідної віри, що не завжди виявлялися вдалими, оскільки, поперше, не всі представники науки обізнані зі специфікою етнорелігійної практики; по-друге, науковці часто аналізують релігійні явища під кутом зору тієї конфесії, до якої самі належать (отже, конфесійно заангажовано). У даному випадку наукові інтереси збігались з належністю до конфесії рідної віри. Результати віча оприлюднені у збірнику «Етика рідної віри», що становить очевидну наукову новизну [4; 20, № 10].

XI РСВ відбулося 18–19.07.2014 у містечку Мошенице (Хорватія). У ньому взяли участь представники 7-ми країн: Болгарія, Росія, Сербія, Словенія, Укра-

їна, Хорватія, Чехія. Гостями Віча були представники громадських організацій – товариство «Перунова Свєтіня» (Хорватія, м. Ловран), Культурне товариство «Праві свет» (Словенія), «Вігрід» (Норвегія). Віче координував голова Об'єднання хорватських рідновірів Дамір Маркотіч. Проведена в рамках РСВ науково-практична конференція «Вчення слов'янської рідної віри про Душу» підтвердила свою актуальність і необхідність подальшого проведення подібних наукових форумів. Віче відзначило практичне зближення вчених-славистів і рідновірів у вирішенні спільного завдання – відродження і зміцнення рідної віри – найважливішої складової національних культур у слов'янських країнах. В Ухвалі віча записано: «Відродженню рідної віри в слов'янських країнах, яке розпочалося в кінці ХХ – початку ХХІ ст., перешкоджають глобальні виклики й загрози політичної дестабілізації. У складних умовах неоголошеної війни відбувається руйнація споконвічних традицій слов'ян і міжслов'янських відносин, може статися й ослаблення дружнього психологічного клімату, який уже встановився між нашими громадами протягом десятиліття. Родове слов'янське віче засуджує політику інформаційно-військової агресії, яка становить потенційну загрозу для всього слов'янського світу» [20, № 11].

Відбулися музичні вечори (рок-гурт «Сваріца»), кулінарні виставки-гостини, організовані Об'єднанням хорватських рідновірів. Особливо важливим стало сходження на гору Перун (висота 881 м над рівнем моря), здійснення спільного обряду вшанування Бога-Громовержця. Завершилось віче екскурсією в м. Опатію та купанням в Адріатичному морі. На жаль, науковий збірник доповідей в Хорватії не видано; здійснено лише публікацію автора в Україні [15].

XII РСВ відбулося 14–16.08.2015 р. у місті Любляна (Словенія). У ньому взяли участь представники 7-ми країн: Польща, Росія, Сербія, Словенія, Україна, Хорватія, Чехія. Гостями Віча були: директор департаменту з питань релігійних організацій Грегор Лесяк; громадська організація «Слованські круг» (Чехія), представники громад зі Словаччини, представники словенських музичних колективів – ансамблі «Ведун» з Любляни, «Дружина Батіста» з Копера і «Гіта» з Ново Место; а також члени кількох громадських організацій. Дистанційно взяли участь у конференції д-р Геріл Сівер (Болгарія, Товариство «Шумен») і д-р історичних наук, професор Юрій Котляр (Україна), котрі передали свої реферати (тексти доповідей). Віче координував Нейц Петріч (громада «Словенські Староверці»). Тема наукової конференції, проведеної в рамках РСВ: «Культ предків у слов'ян» має велике значення для відновлення духовного зв'язку зі слов'янською духовною етносферою. Розглянута тема засвідчила свою актуальність на даному етапі історичного шляху слов'янських народів. Віче відзначає практичне знайомство державних установ, що координують релігійні організації, засобів масової інформації, представників мистецьких та народознавчих товариств і вчених-славистів з рідновірами у вирішенні спільних завдань – збереження та розвитку національних культур у слов'янських країнах. В Ухвалі

віча записано: «Політичні й військові події останніх двох років ускладнюють стосунки між представниками братніх слов'янських країн. Віче рекомендує своїм учасникам отримувати правдиву інформацію з надійних першоджерел, від своїх друзів, а не від ЗМІ. Слов'яни-учасники Родового слов'янського віча не повинні піддаватися на провокації, але мають виступати за єднання рівноправних слов'янських країн у мирі й добросусідстві <...> У діяльності Родового слов'янського віча актуальною залишається рекомендація: не допускати будь-яких проявів втручання у внутрішні справи країн-учасниць РСВ з боку інших учасників, зберігати дружні контакти, миролюбні горизонтальні стосунки».

Важливим практичним здобутком XII РСВ було здійснення обряду вшанування предків слов'ян, які загинули, захищаючи рідні святині: учасники піднялися на гору Айдовський градець, де в кінці VIII ст. відбувалися жорстокі бої останніх захисників храму Живи з військами баварських місіонерів християнства. Дорогою делегати помилувалися пейзажами Бледського озера (глибина 45 м) з острівцем посередині, на якому в давнину стояв храм Живи, а нині височить невеличка церква Діви Марії.

Висновки:

1. Розглянувши основні надбання міжнародного форуму рідновірів, можна констатувати, що, незважаючи на певні проблеми, РСВ постійно розширює коло спілкування слов'ян-рідновірів, обговорює актуальні проблеми розвитку рідної віри та, прийнявши цілу низку важливих документів і рішень, за свою вже дванадцятилітню історію стало авторитетною нарадою слов'янських духовних провідників.

2. РСВ виробило традицію родового кола та прийняло низку конструктивних документів стратегічно-

го характеру щодо розвитку рідної віри й самозбереження слов'ян як великої суперетнічної спільноти з власною самобутньою духовною культурою.

3. РСВ створило психологічно сприятливий, доброзичливий клімат, який дозволив здійснити синтез отриманих результатів наукових і практичних здобутків кожного з учасників Віча, невимушена дружня атмосфера дала змогу реалізації духовного і наукового потенціалу учасників віча та сприяла активізації мислительного процесу.

4. Наукові напрацювання і розробки РСВ широко використовуються рідновірськими організаціями різного напрямку, навіть тими, які до традиціоналістів не належать або вважають себе альтернативними, що свідчить про інтелектуальний вплив РСВ на рідновірський рух у цілому.

5. Викристалізувалося здорове ядро дієздатних рідновірських організацій та лідерів, які стоять на традиційних автохтонних засадах і взяли на себе відповідальність за збереження автохтонних основ рідної віри.

6. У суспільстві поступово формується позитивне ставлення до рідної віри; вже в деяких країнах Європи громади рідновірів не лише офіційно визнані, а й отримують підтримку держави: Литва, Ісландія, Словенія та ін., що свідчить про належний інтелектуальний і культурний рівень їхніх урядів.

7. У деяких країнах, як то: Польща, Україна, Чехія та ін., ще залишається актуальною проблема свободи віровизнання; необхідна розробка Звернення РСВ до урядів слов'янських країн (слов'янськими мовами) щодо припинення переслідування та дискримінації рідновірів за їхні релігійні переконання, у якому треба роз'яснити важливу роль рідної віри у відродженні автохтонної національної культури і духовності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдуков А. В. Социальные функции неоязычества : проблема изучения / А. В. Гайдуков. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/sotsialnye-funktsii-neoyazychestva-problema-izucheniya#ixzz3Dh1pQeuN>
2. Доброслав. Язычество как волшебство / А. Добровольський. – М. : «Слава!», 2004.
3. Дудар Н. Нові релігійні течії в Україні. Огляд, документи, переклади / Н. Дудар, Л. Филипович. – К., 2000. – 132 с.
4. Етика рідної віри. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Морально-етичні норми життя слов'ян : рідновірська етика». – Ужгород, Україна 12-13 липня 2013. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 112 с.
5. Кампанелли П. Возвращение языческих традиций / П. Кампанелли. – М., 2000.
6. Колодний А. РУНВіра (Рідна Українська Національна Віра) / А. Колодний. – К., 2002. – 64 с.
7. Лозко Г. Етнодержавознавство: Філософсько-теоретичний вимір / Г. Лозко. – Тернопіль : Мандрівець, 2012. – 384 с.
8. Лозко Г. Європейський етнорелігійний ренесанс: витоки, сутність, перспективи (на матеріалі відродження етнорелігій у європейських країнах) / Г. Лозко. – К. : Такі справи, 2006. – 424 с.
9. Лозко Г. Критерії типології НРР і релігієзнавча класифікація рідної віри / Г. Лозко // Наукові праці : Соціологія. – 2014. – Випуск 246. – Том 258. – С. 124–131.
10. Лозко Г. Рідна віра в літературному процесі ХХ – початку ХХІ століть / Г. Лозко // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства (Збірник наукових праць). – Вип. 16. – Ужгород, Видавництво УжНУ «Говерла», 2001. – С. 178–183. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oru.org.ua/index.php/bogoznavstvo/statti/324-ridna-vara-v-literaturnomu-protsesi.html>.
11. Лозко Г. Пробуджена Енея : Європейський етнорелігійний ренесанс / Г. Лозко. – Харків : Див, 2006. – 464 с.
12. Лозко Г. Автентичні етнорелігії і проблеми типології нових релігійних рухів / Г. Лозко // Вісник Черкаського університету. – 2015. – Серія : Філософія. – № 31 (364). – С. 96–106.
13. Лозко Г. Боги і народи. Етносоціальний вимір / Г. Лозко. – Тернопіль : Мандрівець, 2015. – 620 с.
14. Лозко Г. Ренесанс язичництва. Етнорелігійні рухи в країнах Європи / Г. Лозко // Політика і час. – 2004. – № 1. – С. 89–96.
15. Лозко Г. Еволюція уявлень про душу: від етнічних до світових релігій / Г. Лозко // Наукові праці : Філософія. – 2015. – Випуск 250. – Том 262. – С. 64–70.
16. Материалы международной научно-практической конференции «Родная вера – духовный стержень славянской культуры». – Историко-культурное просветительское общество «Союз венеков». – Санкт-Петербург, 2012.

17. Петрик В. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій / В. Петрик, О. Штоквиш, В. Полевий, В. Кальниш, В. Остроухов. – К. : Росава, 2006.
18. Расате Ш. Жрецтво – справжня національна еліта // Сварог. – 2004. – № 15–16. – С. 23–24.
19. Рогатін В. М. Державницька політика стосовно неорелігійних об'єднань : досвід Європи та України / В. М. Рогатін // Історичний архів. – 2010. – № 5. – С. 44–48.
20. Слава! (Вісник Родового Слов'янського веча, додаток до часопису «Сварог») – 2003–2015. – № 1–12.
21. Сунце – старшина словенског народа. – Београд, 2008.
22. Triglav. Religiozni pomen pri Slovanih / Zbornik šeste mednarodne konference «Slovanska dediščina» / Uredil Matjaž Anžur. – Ljubljana, 2009.
23. Філософський часопис. Збірник наукових праць: філософія, етнологія, культурологія, релігієзнавство. – К., 2011. – № 1–2.
24. Шаян В. Віра Предків Наших / В. Шаян. – Гамільтон, Канада. – 1987.
25. Lozko H. Rodzima wiara ukrainska / Halina Lozko. – Wrocław, Polska, 1997. – 125 s.

Г. С. Лозко

ИСТОРИЯ «РОДОВОГО СЛОВЯНСКОГО ВЕЧА» (2003–2015)

Рассмотрена история международного славянского форума «Родовое славянское вече», созданного по инициативе религиозной конфессии родной веры для общения, обмена информацией, научными и художественными достижениями, совершения совместных общинных обрядов и выработки общей стратегии развития. Форум работает в традиции вечевого круга, и принял ряд конструктивных документов по развитию этнорелигии славян на современном историческом этапе. Такая деятельность направлена на самосохранение славян как большого суперэтнического сообщества с собственной самобытной духовной культурой; в этом сообществе создан психологически благоприятный, доброжелательный климат, который позволяет участникам осуществить синтез полученных результатов научных и практических достижений, помочь в реализации духовного и научного потенциала участников веча, что способствует активизации мыслительного процесса. Доказано, что научные разработки Родового славянского веча широко используются родноверческими организациями различного направления, даже теми, которые к традиционалистам не принадлежат или считают себя альтернативными, что свидетельствует о значительном интеллектуальном влиянии веча на родноверческое движение в целом.

Ключевые слова: Родовое Славянское вече; этнорелигия; родная вера; славяне; язычество.

H. Lozko

HISTORY OF «SLAVONIC GENERIC VECHE» (2003–2015)

The history of the International Forum of Slavonic Generic Veche initiated by the religious confessions of the native faith (ethnic religion of the Slavs) is under the author's consideration. It was created for communication, exchange of information, scientific and artistic achievements, realization of joint public ceremonies and work on a common strategy of development.

The Forum works in the tradition of the Veche circle. It has produced a number of constructive documents for the development of the native faith of the Slavs at the present historical stage. It is shown that the activity of the Forum is aimed at self-preservation of the Slavs as a big super-ethnos community with its own distinctive spiritual culture. In the Slavonic Generic Veche a psychologically favorable and friendly climate is created and it allows the participants to synthesize obtained scientific results and practical achievements, enables the realization of spiritual and scientific potential of the Veche participants and activates intellectual process and positive exchange of information.

It is shown that scientific achievements of Slavonic Generic Veche are widely used by organizations of the native faith followers of different directions, even by those which do not belong to the traditionalists or consider themselves as alternative, indicating a considerable intellectual influence of Slavonic Generic Veche on the movement of the native faith followers in general.

Key words: Slavonic Generic Veche; ethnic religion; native faith of Slavs; the Slavs; heathen.

Рецензенти: *Котляр Ю. В.*, д-р іст. наук, проф.
Тригуб О. П., д-р іст. наук, проф.